

УДК 802

к.п.н., професор ПЕТРОВА Т.І.,

к.п.н., доцент ЩУКІНА Е.І.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Розглядаються міжпредметні зв'язки при викладанні іноземної мови у немовних вищих навчальних закладах, їх потенціал та засоби реалізації.

Ключові слова: міжпредметні зв'язки, фахова іноземна мова, професійно спрямоване міжкультурна комунікативна компетенція, іншомовне спілкування.

В умовах інтеграції України у міжнародну спільноту та відкритий європейський простір освіти велика увага приділяється вивченню іноземних мов як складової професійної підготовки фахівців.

Ринок праці висуває свої вимоги до якості знань і рівня підготовки фахівців в умовах ринкової економіки. Володіння іноземною мовою є одним з обов'язкових компонентів професійної підготовки сучасного фахівця будь-якого профілю. Роль міжпредметних зв'язків зростає, посилюється використання опорних знань, які отримуються під час навчання одному предмету, в процесі засвоєння студентами нових знань з іншого сумісного предмета і їх використання в професійній діяльності.

Усвідомлюючи важливу роль професійної підготовки фахівців розглядаємо використання міжпредметних зв'язків як суттєвий чинник у цьому процесі. Міжпредметні зв'язки – це єдність цілей, функцій змісту та структури навчальних дисциплін.

Загальною метою типової програми викладання англійської мови для професійного спілкування є формування у студентів професійних мовних компетенцій, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню у культурному різноманітті академічного та професійного середовищ.

У структурі професійно-мовної компетенції важливим є володіння спеціальною термінологією в обсязі, необхідному та достатньому для певного і точного опису об'єкта професії, оскільки самі терміни виражають основні поняття тієї чи іншої галузі знань і зв'язки між ними. Іноземна мова, як ніяка інша дисципліна, відкрита для численних міжпредметних зв'язків, для використання інформації з інших галузей знань.

Проблема реалізації міжпредметних зв'язків не є новою. Однак у наш час вона звучить з особливою силою щодо вивчення іноземних мов у немовних навчальних закладах. Нажаль, їх реалізація при викладанні іноземних мов у таких закладах носить епізодичний характер. Підтвердженням цього є гострий дефіцит фахівців, що володіють відповідним реєстром іншомовних знань, необхідних для професійного спілкування. На наш погляд, для забезпечення випускників ВНЗ академічною і професійною мобільністю та надання їм можливості компетентно функціонувати у даних контекстах, потрібно відмовитися від традиційного підходу, переосмислити його мету та зміст.

Однак, як показує досвід, викладання іноземних мов у немовних навчальних закладах, широке використання міжпредметних зв'язків ускладнено низкою факторів. Наведемо деякі з них:

- відсутність координованості програм з іноземної мови та іншими навчальними науками та дисциплінами, що перешкоджає усвідомленому переносу студентами знань, умінь і навичок з фахових навчальних предметів в іноземну мову і з дисципліни «Іноземна мова» в інші предмети;
- недостатність цікавих в пізнавальному відношенні матеріалів для читання іноземною мовою, наслідком чого є зниження їх інформативної значущості для читаючих;
- відсутність цілеспрямованості в організації роботи по оволодінню студентами навчальними вміннями, спільними для дисциплін та наук, що вивчаються, у тому числі й іноземної мови, і по подальшому застосуванню знань, отриманих в курсі іноземної мови.

Разом з тим, численні спостереження за практикою використання міжпредметних зв'язків у немовних навчальних закладах, практичний досвід викладачів іноземної мови, дозволяють констатувати факт наявності резервів для їх використання.

Взаємозв'язки іноземної мови з іншими навчальними дисциплінами різноманітні і багатофункціональні. Найбільш плідними шляхами навчального процесу з іноземних мов, за умови використання міжпредметних зв'язків, можна вважати вдосконалення як змістовного плану навчального предмета, так і процесуальної сторони. У зв'язку з цим ми виділяємо два напрямки в здійсненні міжпредметних зв'язків іноземної мови з фаховими навчальними науками та дисциплінами. Перший напрямок (тобто вдосконалення змістовного плану навчального предмета) пов'язаний з розширенням предметно-змістовного плану читання іноземною мовою за рахунок збагачення екстралінгвістичною інформацією з різних предметних галузях. Другий напрямок характеризує процесуальну сторону цього навчального предмета. Він передбачає вдосконалення загально навчальних вмінь по роботі з текстом і

формування на їх основі таких міжпредметних специфічних вмінь, які дозволили б посилити ефективність навчання читання іноземною мовою. Дані вміння націлювали б студентів на актуалізацію та систематизацію знань, отриманих ними в курсі іноземної мови та інших предметів, а також їх подальше застосування на заняттях як з іноземної мови, так і з інших дисциплін.

Міжпредметні зв'язки – це єдність цілей, функцій змісту та структури навчальних дисциплін. Вони сприяють інтеграції загальнонаукових і професійних знань, методичному вирішенню багатьох дидактичних проблем професійної підготовки, забезпечують узагальнення та систематизацію знань майбутніх фахівців.

Вивчення іноземних мов дозволяє використовувати інформацію з різних джерел, з інших галузей знань, що призводить до численних міжпредметних зв'язків. Професійно орієнтована міжкультурна комунікативна компетенція – це мотиви, навички та вміння, які забезпечують людині спілкування іноземною мовою в приватній, суспільній, професійній та освітній сферах у багатонаціональному суспільстві, а також спілкування в контексті окремої культури невербальними (схеми, графіки, формули) та паралінгвістичними (жести, міміка) засобами. В процесі формування професійної компетенції необхідно проаналізувати мовні потреби тих, хто навчається, та визначити, яка інформація з різних дисциплін буде використовуватись на різних етапах навчання. Для успішного професійно орієнтованого навчання іноземній мові важливу роль відіграють співпраця та консультації з кафедрами профілюючих спеціальностей, використання автентичних спеціалізованих матеріалів, використання сучасних інноваційних методів навчання.

Використання у навчанні іноземним мовам проблемних ситуацій, ігрової діяльності, рольових та ділових ігор дає можливість студентам максимально використовувати реальні комунікативні ситуації, розвивати самостійність прийняття рішень при появі проблемних ситуацій. Таким чином, вони посилюють інтерес до навчання, пізнавальну діяльність, дають можливість використовувати знання, отримані при вивченні інших дисциплін (а, отже, є міжпредметними) та свого життєвого досвіду, що підвищує мотивацію студентів до активного вивчення іноземної мови. При створенні професійно-орієнтованих комунікативних ситуацій викладач обирає професійно значущі для студентів ситуації, які необхідні в їх фаховій діяльності. При вирішенні проблемних ситуацій вони повинні вміти розв'язувати як мовні, так і професійні завдання. Пізнавальний інтерес, який виникає у студентів при вирішенні проблемних ситуацій, є ще одним важливим фактором підвищення їх мотивації.

Міжпредметні зв'язки є, по-перше, опорою, фундаментом для повноцінного сприйняття і розуміння нових знань, формування навичок і розвитку умінь, по-друге, вони дозволяють узагальнювати і систематизувати наявний мовний і мовленнєвий досвід і, по-третє, забезпечують повноту знань. Міжпредметні зв'язки характеризують логічний зв'язок різних дисциплін, наступність знань, а, також, і те, наскільки спеціальні дисципліни базуються на даних точних наук. Ці зв'язки мають властивості всезагальності, їх дія розповсюджується на всі навчальні дисципліни, і вивчення кожної теми може мати ті чи інші форми зв'язку з іншими предметами.

Важливість врахування міжпредметних зв'язків зобов'язує викладачів, авторів підручників і навчальних посібників з іноземних мов для немовних спеціальностей здійснювати міжпредметну координацію в процесі навчання іншомовного спілкування.

Міжпредметні зв'язки мають у цьому плані дійсно невичерпні можливості, оскільки використання знань із суміжних предметів, опора на розумові та практичні вміння учнів, сформовані під час вивчення різних дисциплін, значно полегшують засвоєння навчального матеріалу. Навчання професійному мовленнєвому спілкуванню на міжпредметній основі дозволяє виявити потенційні можливості учнів, навчити їх підкріпляти тему бесіди фактами як з профільних дисциплін майбутньої спеціальності, так і з суміжних дисциплін, а також знаннями з особистого досвіду.

Реалізація міжпредметних зв'язків сприяє більш науковій організації навчально-виховного процесу і є стимулюючим фактором навчання іноземної мови. Як відомо, якість навчання, у тому числі й іноземної мови, залежить від того, наскільки воно мотивовано в очах учнів. Зараз у навчальних закладах України метою навчання іноземної мови є забезпечення практичним володінням іноземною мовою.

Таким чином, проблема міжпредметних зв'язків дуже актуальна, бо взаємний зв'язок предметів витікає із завдань комплексного підходу до навчання та виховання, тобто тісної єдності професійного, ідейного, трудового і морального виховання. Міжпредметні зв'язки у певних межах враховують спільне між предметами як за змістом, так і в навчально-виховному процесі.

Література

1. Програма з англійської мови для професійного спілкування (ESP). К.: Ленвіт, 2005 – 119с.
2. Ділова англійська мова: навчальна програма /О.М. Устименко. – К.: НАУ, 2004.- 61 с.

3. Тарнопольский О.Б. Методика обучения английскому языку для делового общения : учеб.пособие / О.Б. Тарнопольский, С.П. Кожушко. –К. : Ленвит, 2004. – 30 с.
4. Беляева А.С., Суходольская И.В. Использование внутрипредметных и межпредметных связей для специальных целей при изучении иностранного языка // Стратегії та методики навчання мовам для спеціальних цілей. - К. - 1997.

Аннотация.

В статье рассматриваются межпредметные связи при изучении иностранных языков в высшем неязыковом учебном заведении, их потенциал и способы реализации.

Ключевые слова: межпредметные связи, межпредметный подход, профессионально ориентированная межкультурная коммуникативная компетенция.

Annotation.

The methods of realization of intersubject connections in the process of ESP teaching are considered in this article.

Key words: intersubject connections, intersubject approach, ESP, professional language competence.